

MUSEOIDEN MERKITYS TEKNIIKAN HISTORIAN TUTKIMISESSA

Helmikuun alkupuolella Kansallismuseolla vietettiin suomalaisten museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkoston TAKOn kevätseminaaria. Seminaarissa puhuttiin museoiden ja museokokoelmien roolista akateemisessa tutkimuksessa. Museoissa on lähteitä tarjoavien kokoelmien lisäksi paljon tietoa ja näkemystä, joka voi inspiroida, täydentää ja hyödyttää muualla tehtävää tutkimusta. Museot ja yliopistot tekevät jo nyt runsaasti yhteistyötä opetuksessa ja tutkimuksessa, mutta sitä voitaisiin yhä lisätä, varsinkin suunnittelemalla ja toteuttamalla yhteisiä hankkeita.

Tekniikan historian tutkimuksen ja tekniikan alan museoiden yhteys on perinteisesti ollut erityisen läheinen. Tekniikan alan museoiden perustaminen ja tekniikan historian muotoutuminen tutkimuksen alana ovat limittyneet toisiinsa. Kiinteä suhde teknisiin laitteisiin ja niiden tutkimiseen on olennainen osa tekniikan historian perinnettä, vaikka sosiaalisen rakentumisen teoria ja lingvistinen käänne ovatkin suunnanneet huomiota myös tekniikan diskursseihin ja tekniikan kulttuurihistoriaan. Tätä nykyä uusmaterialistinen suuntaus historian tutkimuksessa puolestaan tarjoaa yhden uuden näkökulman myös tekniikan historian tutkimukseen.

Kuuluisa esimerkki tutkimuksen ja museon yhteistyöstä tekniikan historian alalla on Charles Babbagen differentiaalikone, joka rakennettiin Lontoon Science Museumissa 1980- ja 1990-lukujen taitteessa alkuperäisten 1800-luvun piirrosten pohjalta, australialaisen tutkijan Allan G. Bromleyn perehdyttyä niihin. Projektin tuloksena oli toimiva kone ja vastaus tutkijoita askarruttaneeseen kysymykseen siitä, olisi-

SISÄLLYS

Pääkirjoitus: Museoiden merkitys tekniikan historian tutkimisessa Tiina Männistö-Funk	3
Artikkelit	
📖 Tutkimuksen hyödyntäminen näyttelykäsikirjoittamisessa Jari Kettunen	6
📖 Suomen moottoriajoneuvokanta ennen vuotta 1922 Mikko Pentti & Ville Mäkinen	19
Katsaukset	
Suomen ensimmäinen pelimuseo on kansainvälisestikin ainutlaatuinen (Petri Saarikoski)	43
Kokoelmat ja arkistot	
Laivadata on nyt auki – Varkauden museot ja Elka avasivat aineistoja vapaaseen käyttöön (Hanna-Kaisa Melaranta)	46
Järjestöt	
Tekniikan Waiheita kaikkien saataville verkkoon – Digitalisointihankkeen taustoista ja etenemisestä (Aaro Sahari)	48
Haastattelut	
Digitaalinen humanismi asiantuntijoiden silmin	51
Arviot	
Kotimaisten pelien hyvät, pahat ja rumat (Petri Saarikoski)	55
Digitaalinen humanismi, historiallinen vallankumous (Saara Matala)	56
In memoriam	
Erkki Sakari Härö in memoriam (Lauri Putkonen)	58
Heikki Hongisto in memoriam (Veijo Kauppinen)	60
Uutiset	62
Vuosikokous	65
Abstracts	66

ko Babbagen suunnittelema differentiaali-kone todella voinut olla toimintakykyinen.

Eri tekniikan alojen historian entusiastit ja harrastajat ovat omalta osaltaan kaiken aikaa olleet ahkeria ja tärkeitä tekniikan historian tutkijoita ja tallettajia. Esimerkiksi vanhoja polkupyöriä harrastavien tiedot erilaisten pyöränosien ominaisuuksista ja ajoituksesta ovat suureksi avuksi myös akateemista polkupyörähistorian tutkimusta tekeville, ja sama pätee monien muiden teknisten laitteiden historiaan.

Tekniikan Historian Seura perustettiin vuonna 1926 nimellä Suomen Teknillinen Museoyhdistys, ja edelleen yhteistyö Tekniikan Museon sekä muiden suomalaisten tekniikan alan museoiden kanssa on seuran toiminnalle aivan keskeistä. Yhtenä konkreettisenä osoituksena siitä on tämä Tekniikan Waiheiden erikoisnumero, joka keskittyy museoissa tehtävään tekniikan historian tutkimukseen sekä museoiden tapaan hyödyntää tutkimusta.

Numeron avaa Jari Kettusen vertaisarvioitu artikkeli, jossa hän käsittelee tutkimuksen hyödyntämistä tekniikan alan museonäyttelyn käsikirjoitusprosessissa sekä tekniikan historiaa koskevien käsitysten vaikutusta museoiden kokoelmiin ja näyttelyihin, esimerkkinä Kettusen itsensä käsikirjoittama Tekniikan Museon Etäunelmia-näyttely. Toisena vertaisarvioituna artikkelina julkaisemme Mikko Pentin ja Ville Mäkisen artikkelin, joka perustuu heidän tieliikenteen alan erikoismuseossa Mobiliassa tekemäänsä laajaan ja paljon uutta tietoa tarjoavaan tutkimustyöhön moottoriajoneuvoista Suomessa ennen vuotta 1922.

Petri Saarikoski kirjoittaa katsauksensa Tampereella vastikään avautuneesta Suomen Pelimuseosta ja sen taustoista. Hanna-Kaisa Melaranta puolestaan kertoo Varkauden museoiden ja Elkan yhteisestä hankkeesta, joka on juuri tuonut Pirttinnien telakan arkistoaineistot verkkoon vapaasti käytettäviksi.

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 36 e/vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampska.kaataja@ilry.fi, tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2).

Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse päätoimittajalle tai toimitussihteerille. Normaali-postissa lähetettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 2/2017 8. toukokuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.

Sivuteemana tässä lehdessä on museoiden rinnalla digitalisaation vaikutus tutkimukseen ja julkaisemiseen. Aaro Sahari kertoo katsauksessaan siitä, miten Tekniikan Waiheiden digitointiprojekti etenee ja mitkä ovat sen tarkoitusperät. Digitaalista humanismia koskevassa haastattelujutussamme neljä eri asiantuntijaa avaa digitaalisen tutkimuksen ja aineistojen ideaa ja etenemistä. Heidän joukostaan löytyy myös museoiden edustaja. Kirja-arvosteluissa ovat samoin edustettuina sekä museot että digitaalinen humanismi. Julkaisemme myös kaksi muistokirjoitusta seuramme toimintaan olennaisesti vaikuttaneista henkilöistä, Erkki Häröstä ja Heikki Hongistosta.

Myös Tekniikan Historian Seuran vuosikokouskutsu toivottaa tervetulleeksi museoiden pariin, museokeskus Vapriikkiin ja uudenuutukaiseen pelimuseoon. Lisääntyvää valoa ja vuosikokousta kohti käydessämme Tekniikan Waiheita toivottaa lukijoilleen antoisaa uutta vuotta tekniikan alan museoiden ja tekniikan historian parissa.

Tiina Männistö-Funk